

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta

Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo

Seminarska naloga pri predmetu Osnove psihologije

PROSOCIALNO IN DISOCIALNO VEDENJE

Mentorica: dr. Vlasta Zabukovec

Avtorici: Tajda Cvetič Mlakar, Rebeka Juvan

Ljubljana, 2014

Kazalo

1.Uvod.....	2
2.Prosocialno vedenje.....	3
<i>Empatija.....</i>	<i>3</i>
<i>Altruizem.....</i>	<i>3</i>
<i>Solidarnost.....</i>	<i>3</i>
<i>Sodelovanje.....</i>	<i>3</i>
2.1. <i>Dejavniki.....</i>	<i>3</i>
2.2. <i>Proces odločanja.....</i>	<i>3</i>
3.Disocialno vedenje.....	4
<i>Asocialno vedenje.....</i>	<i>4</i>
<i>Antisocialno vedenje.....</i>	<i>5</i>
3.1. <i>Agresivno vedenje.....</i>	<i>5</i>
4.Naloge.....	6
5.Zaključek.....	6
6.Viri.....	6

1. Uvod

V seminarski nalogi bova predstavili prosocialno in disocialno vedenje. Pri prosocialnem vedenju se bova osredotočili na dejavnike, proces odločanja in pojasnili kaj je empatija, altruizem, solidarnost in sodelovanje. Pri disocialnem vedenju bova poleg definicije povedali delitve disocialnega vedenja na asocialno in antisocialno ter teorije agresivnosti. Namen seminarske naloge je nadgraditi znanje na tem področju ter ga povezati že z dobljenim znanjem iz drugih področji psihologije.

2. Prosocialno vedenje

Prosocialno vedenje zajema vse aktivnosti, ki so v družbi oziroma v skupini pozitivno vrednotene. Takšno vedenje je naravnano na nudenje pomoči osebam v težavah, iskanje koristi za druge, nudenje dobrin drugim in zadovoljevanje potreb drugih (Babšek, 2009).

Pod prosocialno vedenje spadajo empatija, altruizem, solidarnost in sodelovanje.

Empatija

»Empatija je sposobnost vživetja v čustva druge osebe. Ta sposobnost nam omogoča, da smo sploh sposobni delovati prosocialno« (Babšek, 2009, str.154).

Altruizem

Nudenje pomoči drugi osebi brez nagrade oziroma poplačil ali celo v lastno škodo (Krebs in Miller, 1985, v Hill, 1998).

Solidarnost

»Solidarnost pomeni čut za skupnost in pripravljenost delitve naših dobrin s tistimi, ki jih nimajo« (Babšek, 2009, str.155).

Sodelovanje

»Sodelovanje je vedenje, pri katerem v skupini delamo skupaj z drugimi, z namenom, da dosežemo skupen cilj. Za dobro sodelovanje je pomembna učinkovita medsebojna komunikacija, prilagajanje, čut za skupnost, zavest za cilj...« (Babšek, 2009, str.155).

2.1. Dejavniki

To vedenje se oblikuje s pomočjo vzgoje (modelno učenje in instrumentalno pogojevanje). Starši lahko otroka spodbujajo k pozornosti do drugih članov družine in kasneje do drugih ljudi. Pomembno je spodbujanje čustev, kot so usmiljenje, sočustvovanje. Velik vpliv imajo lastne izkušnje v situacijah, kjer smo se vedli prosocialno (Babšek, 2009).

2.2. Proces odločanja

Prvi korak pri pomoči je ta, da se sploh opazi, da nekdo pomoč potrebuje (npr. dijak trpinči sošolca, pa morda ostali sošolci in učitelji tega niti ne opazijo) (Vec, 2011).

Šele ko opazimo, da nekdo potrebuje pomoč, se vprašamo, kako močno je ogrožen in ali mu je pomoč res potrebna. Spoznanje, da je nekdo ogrožen, je odvisno od opaženega in predvidenega stanja ter lastnosti žrtve pa od situacije in lastnosti potencialnega pomočnika (Vec, 2011).

Potem ko dogodek opazimo (npr. nekdo je v vodi) in ga ustrezno pojasnimo, se vprašamo, ali smo sploh odgovorni za reševanje. Če npr. dogodek v vodi več ljudi zgolj opazuje in nič ne stori, je to lahko za posameznika znak, da tisti v vodi ni resno ogrožen. Raziskovalci so to ugotovitev poimenovali učinek opazovalca (Vec, 2011).

Vendar tudi takrat, ko se ima nekdo za odgovornega pri reševanju, lahko le-to prepreči njegova zaznava samega sebe kot nepoklicanega (nekompetentnega), manj primerne za reševanje. Celo če kdo že sklone, da bi pomagal, ga utegne zavirati navzočnost drugih – pomisli namreč, kako se bodo na njegovo pomoč odzvali drugi (Vec, 2011).

3. Disocialno vedenje

»Disocialno vedenje je vedenje, ki ni skladno z normami neke družbe« (Vec, str. 280, 2011). Pogosteje ko se nekdo vede disocialno, dlje in v številnejših okoliščinah, lahko rečemo, da gre pri njem za t.i. disocialni vedenjski sindrom (Bečaj, 1989, v Vec, 2011). »O

disocialnem vedenjskem sindromu mladostnika lahko govorimo takrat, ko ima težave na naslednjih področjih: učinkovitost oziroma neučinkovito, pomankanje aktivnih interesov, pomankanje delovnih navad, pomankanje stikov z vedenjsko nemotečimi vrstniki, izločenost iz socialnega okolja, pomankanje pozitivnega čustvenega stika z odraslimi« (Vec, 2011, str. 281).

Glede na obliko izražanja, disocialno vedenje delimo na asocialno in antisocialno vedenje.

Asocialno vedenje

»Asocialno vedenje je vedenje, ki ni v skladu z normami določene družbe, vendar jih neposredno ne ruši in ne ogroža (lagodnost, postopaštvo, klateštvo, neaktivnost-življenje od socialne podpore, pri čemer se niti ne trudiš, da bi dobil službo...). Do rušenja družbenega sistema bi prišlo, če bi vsi ljudje živeli na tak način, zaradi tega ta oblika življenja in vedenja ni družbeno odobravana. Človek nikomur ne škoduje, pa tudi nikomur ne koristi. Velikokrat živi povsem na račun drugih (npr. klošarji, berači), vendar ne z namenom, da bi jim neposredno škodoval« (Babšek, 2009, str. 156).

Antisocialno vedenje

To je vedenje, ki neposredno ogroža interese drugih – pretepanje, kraja, uničevanje, zlorabljanje, izsiljevanje... To vedenje se izvaja z namenom, da drugim škodujemo. Načeloma se skuša to vedenje v procesu socializacije preprečevati in s kaznijo povsem odpraviti (Babšek, 2009).

Delikventnost – to je druga oblika antisocialnega vedenja. Med delikventne pojave spadajo kriminal, mladostniško prestopništvo in narkomanija (Babšek, 2009).

3.1. Agresivno vedenje

Agresija je fizično ali besedno vedenje, s katerim hoče nekdo povzročiti fizično ali psihično škodo drugi osebi. Lahko je posredno ali neposredno. Označujemo ga kot napadalno vedenje proti drugim osebam, skupinam ali samemu sebi. Agresivno vedenje se izraža kot fizično ali besedno obračunavanje, sumničavost, ostra kritika, cinizem, groba pridobitev imetja ali oblasti, spletkarjenje, uničevanje lastnine (Babšek, 2009).

Teorije agresivnosti:

- *Biološka razlaga:*

S. Freud: Agresivnost je prirojena značilnost, ki je povezana z libidom oziroma z negativno energijo thanatosa. Ta energija se mora usmerjati navzven, sicer povzroči samouničenje. Agresivnost se ne sprošča zgolj z agresivnim destruktivnim vedenjem, pač pa lahko napetosti in težnje sprožijo sublimacijo: izbira določenega poklica (vojak, mesar), šport, humor... (Babšek, 2009).

K. Lorenz – *instiktivna razlaga*: Agresija je notranja energija posameznika, ki teži k realizaciji. Je prirojena težnja, ki ima v osnovi obrambno funkcijo in se pojavi kot nek rezultat naravne evolucije vrst in je sredstvo za povečanje neke vrste ali posameznika za preživetje (Babšek, 2009).

- *Frustracijska razlaga*:

Dollard – agresivno vedenje kot odgovor na frustracije. Ljudje smo po naravi neagresivni, dokler lahko zadovoljujemo svoje potrebe in dosegamo svoje cilje. Frustracija pa povzroči agresivno reakcijo zaradi negativnih čustev (Vec, 2011).

- *Vedenjska (socialna) razlaga*:

Bandura – agresivno vedenje se oblikuje prek modelnega učenja; opazovanja in posnemanja. Temelji lahko na identifikaciji z osebo ali skupino, ki uporablja takšno vedenje, ali pa na podlagi ugotovitve, da se agresivno vedenje splača, ker je bil model, ki ga opazujemo za takšno vedenje nagrajen (Babšek, 2009).

4. Naloge

1. Primer prosocialnega/ disocialnega vedenja.
2. Povezava z modelnim učenjem/ instrumentalnim pogojevanjem.
3. Kako spodbujati prosocialno vedenje.

5. Zaključek

S to seminarsko nalogo sva nadgradili znanje o prosocialnem in disocialnem vedenju. Spoznali sva tudi kakšen je proces odločanja, kaj vpliva na to ali bomo komu pomagali ali ne ter teorije agresivnosti, asocialno in antisocialno vedenje. Ugotovili sva, da se ta vedenja povezujejo z drugimi vidiki psihologije, kot sta modelno učenje in instrumentalno pogojevanje.

6. Viri

Babšek, B. (2009). Medosebni odnosi. V B. Babšek (ur.), *Osnove psihologije: skrivnosti sveta v nas* (str. 154 – 159). Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Hill, G. (1998). Socialna psihologija. V G. Hill (ur.), *Psihologija: shematski pregled* (104-135). Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Vec, T. (2011). Medosebni odnosi. V M. Degan Kapus (ur.), *Psihologija: spoznanja in dileme* (str. 279 – 284). Ljubljana: DZS.

